

УДК 351.824.5

О. В. Березовська, аспірантка Університету
митної справи та фінансів України

ВПЛИВ ТАРИФНОЇ КВОТИ НА ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ОКРЕМИХ ТОВАРІВ)

На основі порівняльного аналізу зовнішньоторговельних відносин України з іншими країнами в статті досліджено рівень захисту і конкурентоспроможності окремих видів товарів за допомогою тарифної квоти. Проаналізовано механізм державного адміністрування тарифної квоти та стан використання її обсягів українськими виробниками. Розглянуто динаміку змін експортних потоків та перспективи подальшої співпраці України з країнами ЄС.

Ключові слова: державне адміністрування; зовнішня торгівля; митно-тарифне регулювання; нетарифне регулювання; тарифна квота; митний тариф; мито.

Based on comparative analysis of foreign trade of Ukraine with other countries in the article explores the level of protection and the competitiveness of certain types of goods through tariff quotas. The arrangement of administration of the tariff quotas and the condition of its using by Ukrainian producers are analyzed. The dynamics of changes of export and perspectives of further cooperation of Ukraine with EU are considered.

It is determined that the implementation of the customs policy of Ukraine through the tariff quota mechanism makes it more flexible and effective in the current conditions. Thus, its use for such a product as sugar provides a sufficient level of its protection against imported analogues, while providing access to the domestic market in those volumes that are necessary for balancing the market, the revival of competition, etc.

Analyzing volumes of foreign trade flows between Ukraine and the countries of the Association Agreement with the EU, it can be noted the special effect of the tariff quota on their redistribution. On the one hand, foreign trade is stimulated within certain limits, economic activity is intensifying, competition is increasing, on the other the protection of domestic producers is provided. In general, the tariff quota is preferential, since the mechanism for its administration, both for import and export of Ukraine, is quite simple and transparent. And the export of certain domestic products outside the tariff quota indicates their competitiveness on EU markets and then on-prohibitive nature of customs duties, which could be the subject of further research.

Key words: state administration; international trade; customs tariff regulation; non-tariff regulation; tariff quotas; customs tariff; customs duty.

Постановка проблеми. В умовах розвитку зовнішньоекономічних відносин держави все більшого значення набуває необхідність налагодження ефективної системи державного регулювання зовнішньої торгівлі. За таких умов особливої актуаль-

© О. В. Березовська, 2017

ності набуває необхідність аналізу ефективності використання інструментів митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Адже саме митно-тарифне регулювання як метод цінового регулювання зовнішньої торгівлі має забезпечувати баланс внутрішнього та зовнішнього ринків, обсягів виробництва і споживання [1, 215]. В основу митного тарифу регулювання зовнішньоторговельних операцій покладено митний тариф, який визначено Законом України “Про митний тариф України”. Крім того, порядок нарахування та сплати мита регулюється низкою нормативно-законодавчих актів, серед яких найбільш вагомими митний та податковий кодекси України, міжнародні договори та дво- або багатосторонні угоди про зовнішньоторговельні відносини. У цих документах зазначаються конкретні умови встановлення митного тарифу і тарифних пільг (преференцій) для країни або ж для окремих груп товарів. Тарифна квота – це один з інструментів надання тарифних квот, який ще досить обережно використовується в нашій країні й потребує прискіпливого дослідження процесів та результатів його застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти митного регулювання зовнішньоторговельних відносин України висвітлено в дослідженнях вітчизняних науковців, зокрема в працях П. В. Пашка, І. Г. Бережнюка, Л. М. Івашової, О. П. Борисенко, О. П. Гребельника та ін. Також деякі аспекти використання тарифної квоти, її вплив на зовнішню торгівлю та механізм її адміністрування було розглянуто в працях зарубіжних учених, таких як Ж.-К. Бюро, С. Танжерманн, А. Метьюс, К. Ларош-Дюпра, Р. Джоерін та ін. Водночас роль тарифної квоти як інструмента митного регулювання зовнішньої торгівлі України ще недостатньо визначено та потребує більш поглибленого аналізу.

Мета статті – дослідження впливу тарифної квоти на експортно-імпорتنі операції України, а саме аналіз рівня захисту внутрішнього ринку, з одного боку, та конкурентоспроможності окремих видів товарів продовольчої групи в рамках тарифної квоти – з іншого.

Виклад основного матеріалу. Тарифна квота є особливим інструментом митного регулювання зовнішньої торгівлі, за допомогою якого країна отримує преференційний доступ до ринків збуту інших країн. Сутність її полягає у використанні двох ставок мита: нижчої, якщо протягом певного періоду часу експорт або імпорт не перевищує визначених кількісних чи вартісних меж, та вищої ставки мита у разі перевищення наданих квотою обсягів. Даний підхід робить цей інструмент митного регулювання надзвичайно важливим для економічної співпраці між країнами. Оскільки використання митно-тарифного інструментарію загалом захищає вітчизняних виробників від значної кількості імпорту, то тарифна квота водночас дає можливість доступу на ринок окремих імпортованих товарів у визначених квотою межах за зниженими ставками. Як наслідок, це сприяє формуванню справедливих ринкових цін, поживляє конкурентну боротьбу, активізує зовнішньоекономічні зв'язки між країнами тощо.

Практика використання тарифної квоти як інструмента державного регулювання зовнішньої торгівлі в Україні ще досить незначна порівняно з іншими країнами, зокрема країнами ЄС. Зі вступом України до СОТ тарифна квота застосову-

валась тільки для однієї товарної підпозиції УКТ ЗЕД (1701 11 – цукор-сирець без додання ароматичних добавок або барвників з тростини), в межах якої нараховується ввізне мито на рівні 2 %, а в разі перевищення визначених квотою обсягів – 50 %. Щорічні обсяги цієї квоти було закріплено Законом України “Про встановлення тарифної квоти на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини” від 30.11.2006 р. № 404 на рівні 260 тис. т з 1 січня року [2], наступного за роком вступу України до СОТ. Протягом двох років після вступу до СОТ розмір тарифної квоти збільшувався на 3 % щорічно до досягнення рівня 267 800 т.

З початку практики використання тарифної квоти в Україні трансформувалася також механізм її адміністрування та розподілення квоти між країнами. У 2009–2010 рр. 80 % квоти надавалося країнам-постачальникам, країнам-експортерам цукру в Україну у 2001, 2003, 2004 рр., а решта була зарезервована за новими постачальниками. З 2011 р. ринок України став відкритим у межах квоти для країн СОТ, що розширило можливості вибору партнерів відповідно до коливань світової кон’юнктури імпортерам. Нині обсяги тарифної квоти використовуються за принципом “перший прийшов – перший обслуговується”, що значно спростило наявний механізм, зробивши його прозорим і відкритим.

З моменту підписання Україною Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), відбулось розширення видів товарів, за якими до імпорту з даних країн застосовується тарифна квота. Зокрема, м’ясо свинини, м’ясо птиці та напівфабрикати з м’яса птиці, цукор, за якими ставки мита в межах тарифної квоти перебувають на рівні 0 %, а поза її межами в групі товарів “м’ясо” коливаються в розмірі від 5 до 15 %, у групі товарів “цукор” становлять 50 %.

Слід зазначити, що ставка мита для цукру найвища не тільки в групі продовольчих товарів, але й загалом у Митному тарифі України. Дана ситуація зумовлена чутливістю даного товару до коливань світової кон’юнктури та необхідністю забезпечення високого рівня його захисту від імпорту, оскільки цукор вітчизняного виробництва дорожчим за пропозиції цукру на світовому ринку, особливо порівняно із цукром із тростини.

Останні декілька років у світі спостерігається тенденція до зниження ціни на солодкий продукт, тому з кожним роком вітчизняним виробникам цукру все складніше витримати конкуренцію з боку світових аналогів. І навіть висока ставка мита вже не забезпечує надійного захисту від імпорту через значну різницю в співвідношенні внутрішньої та світової цін. Така ситуація зумовила у 2016 р. значні потоки імпорту цукру з Бразилії, яка загалом є нетто-експортером цукру у світі, і, як наслідок, зменшення внутрішніх цін в Україні (рис. 1).

Нині в рамках Угоди частка цукру, яка може бути ввезена в межах тарифної квоти, становить менше 2 % від розміру внутрішнього споживання цукру, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України “Про державне регулювання виробництва цукру та цукрових буряків у період з 1 вересня 2017 року до 1 вересня 2018 року” від 18.01.2017 р. № 22 на рівні 1640 тис. т [3].

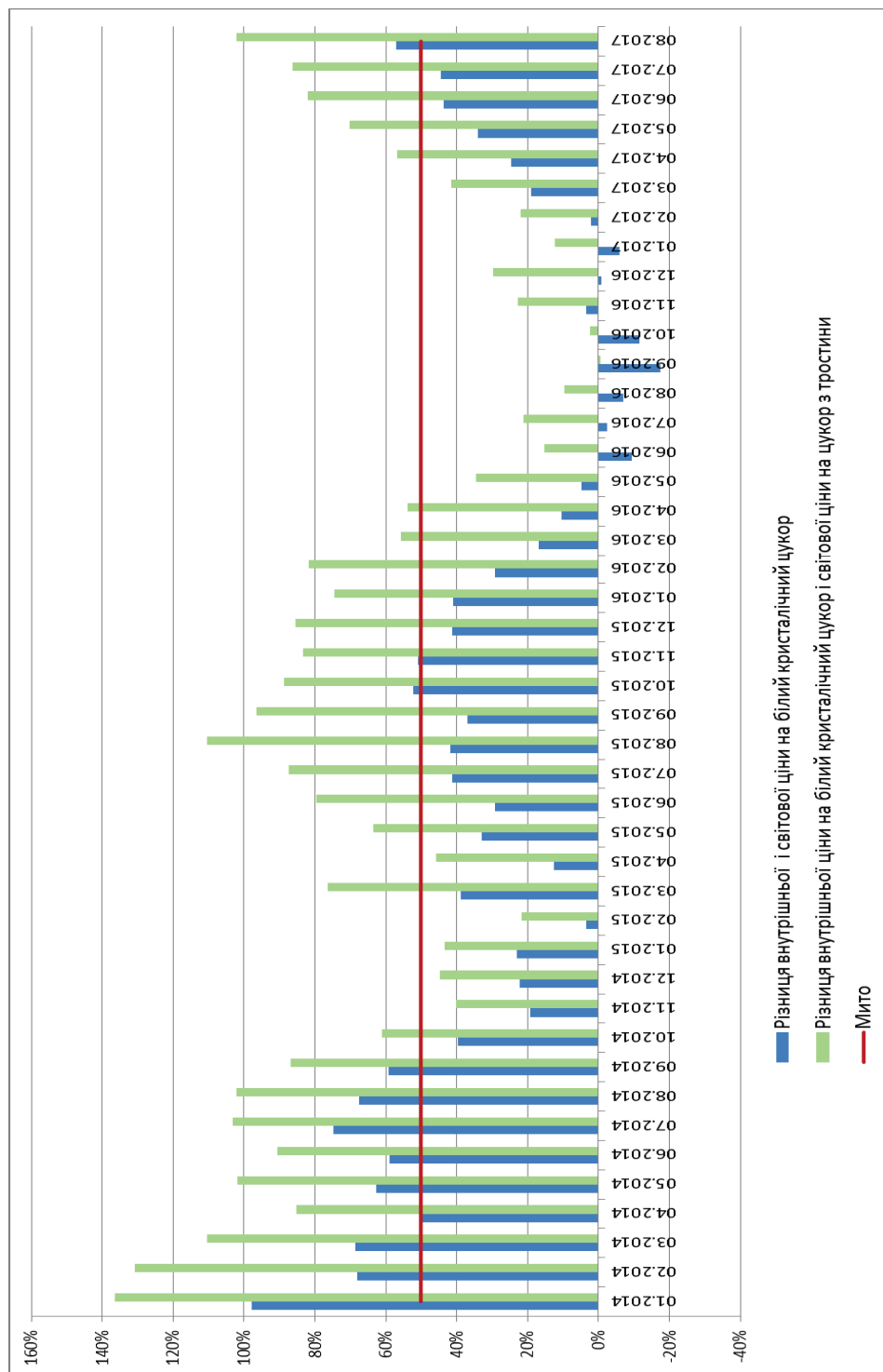

Рис. 1. Динаміка різниці ринкових цін на цукор (2014–2017 рр.)
Джерело: розраховано та побудовано автором за даними [4–6].

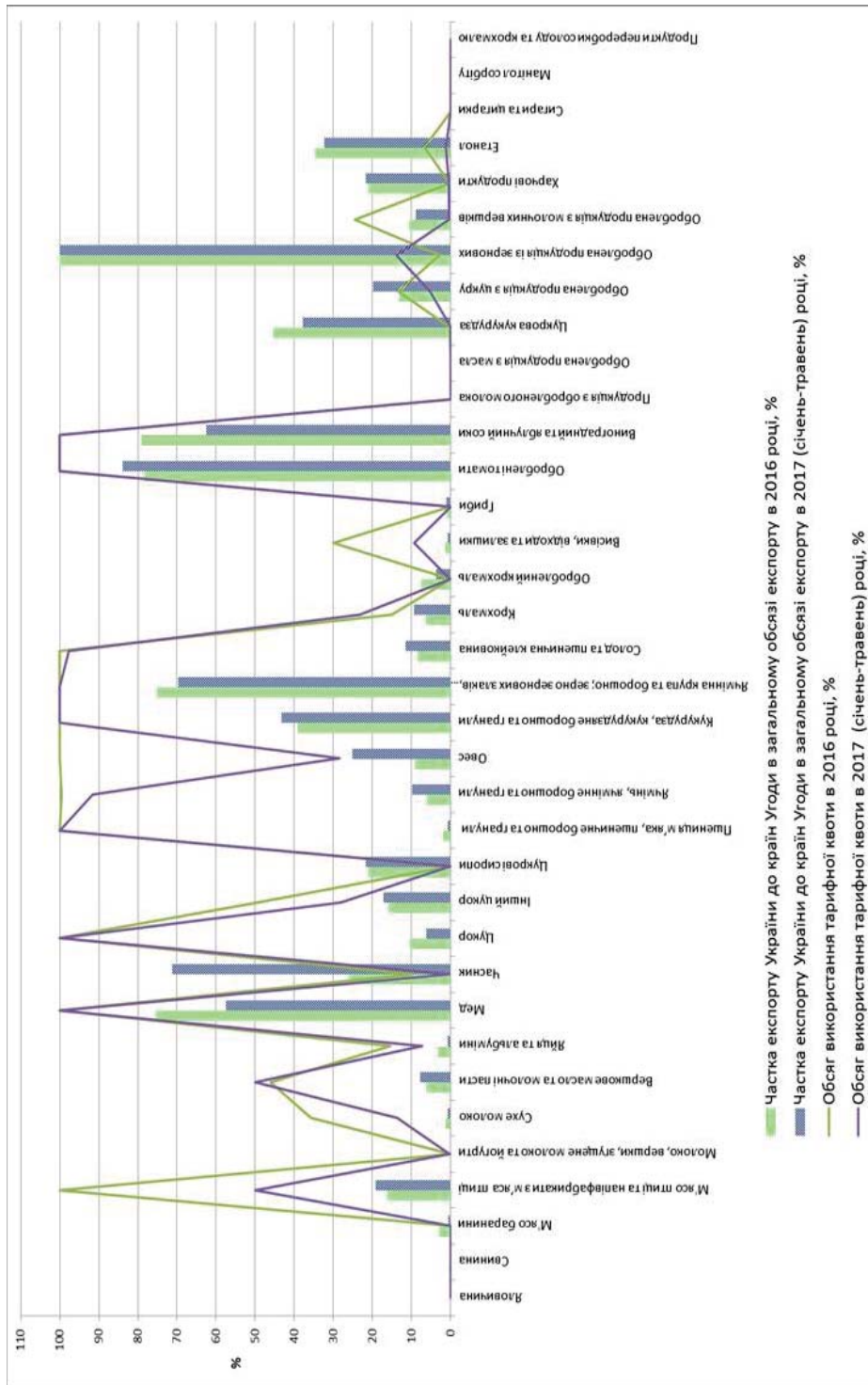

Рис. 2. Динаміка питомої ваги експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту України та стану використання тарифних квот (2016–2017 рр.)
 Джерело: розраховано та побудовано автором за даними [7; 8].

Україна в рамках Угоди отримала можливість експортувати до країн Угоди продукцію з 36 позицій за нульовими ставками мита, що створило сприятливі умови для вітчизняних виробників. Серед зазначених товарів у розмірі 20 070 т на рік надано тарифну квоту для цукру з України, яка була повністю вичерпана вже з перших місяців 2016, 2017 рр. Основний потік експорту припав на цукор за кодом УКТ ЗЕД 1701990000, де найбільшими імпортерами стали Греція, Румунія, Великобританія, Польща тощо. Зазначимо, що із вичерпанням обсягів тарифної квоти експорт до країн Угоди не припинився. Причиною такої ситуації є регулівна політика ЄС, що зумовлює підвищення цін на цукор порівняно зі світовими, роблячи вигідним його експорт для українських виробників. Водночас частка експорту до країн Угоди в загальному експорті України цукру незначна, першість залишається за країнами Азії та Африки.

Зауважимо, що адміністрування тарифних квот з боку країн Угоди здійснюється за двома принципами, зокрема: “перший прийшов – перший обслуговується” та імпортного ліцензування. Цей механізм не створює додаткових перепон для потоків української продукції, що видно з обсягів експорту України до даних країн. Так, у 2016 р. за принципом імпортних ліцензій було використано тарифну квоту за такими видами товарів, як м’ясо птиці та напівфабрикати з м’яса птиці; пшениця м’яка, пшеничне борошно та гранули; кукурудза, кукурудзяне борошно та гранули.

Загалом Україна використала повністю тарифну квоту за 10 видами товарів у 2016 р. та за 7 – у першій половині 2017 р. Також необхідно зауважити, що за преференційними товарами експорт до країн Угоди не зупинився після заповнення квоти, що свідчить про те, що мито поза межами тарифної квоти не має заборонного характеру для українського експорту

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Реалізація митної політики України через механізм тарифної квоти робить її гнучкішою та ефективнішою в сучасних умовах. Так, її використання для такого продукту, як цукор, забезпечує достатній рівень його захисту від імпортних аналогів, водночас надаючи можливість їх доступу на вітчизняний ринок в обсягах, необхідних для збалансування ринку, поживлення конкуренції тощо.

Аналізуючи обсяги зовнішньоторговельних потоків між Україною та країнами Угоди, можна зазначити особливий вплив тарифної квоти на їх перерозподіл. З одного боку, стимулюється зовнішня торгівля у визначених межах, поживлюється економічна активність, збільшується конкуренція тощо, з іншого – забезпечується захист вітчизняних виробників. Загалом тарифна квота має преференційний характер, оскільки механізм її адміністрування як для імпорту, так і для експорту України досить простий і транспарентний. А експорт окремих товарів вітчизняного виробництва поза межами тарифної квоти свідчить про їх конкурентоспроможність на ринках країн ЄС та незаборонний характер мит, що може бути предметом подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Пісьмаченко Л. М. Державне управління зовнішньоторговельною діяльністю в Україні: регулювання та контроль : монографія / Л. М. Пісьмаченко. – Донецьк : Юго-Восток, Лтд, 2008. – 366 с.

2. Про встановлення тарифної квоти на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини [Електронний ресурс] : Закон України від 30.11.2006 р. № 404. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/404-16>

3. Про державне регулювання виробництва цукру та цукрових буряків у період з 1 вересня 2017 р. до 1 вересня 2018 року [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 22. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/22-2017-%D0%BF>

4. London Sugar Futures – (LSU) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <https://www.investing.com/commodities/london-sugar>

5. Sugar Futures [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <https://www.bloomberg.com/quote/SB1:COM>

6. Средние закупочные цены по Украине на сахар (EXW) [Электронный ресурс] : Інформаційно-аналітичний центр з питань аграрного та хімічного бізнесу “Агро Перспектива” // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.agroperspectiva.com/ru/price3>

7. Використання тарифних квот в рамках ПВЗВТ [Електронний ресурс] : Міністерство економічного розвитку і торгівлі України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=88a81b50-fce9-4087-937d-685c8b9fabde&title=VikoristanniaTarifnikhKvotVRamkakhPvzvvt>

8. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/e_iovt/arh_iovt2017.htm

УДК 329.78(477)

Р. С. Савранський, аспірант Національної академії державного управління при Президентові України

СУЧАСНИЙ СТАН ПРИПАРТІЙНИХ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЇХНЯ РОЛЬ У РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

Розкрито сучасний стан припартійних молодіжних організацій. Показано вплив і важливість припартійних молодіжних організацій для політичних партій.

Сформульовано розуміння сучасного стану дає можливість по-новому поглянути на проблематику розвитку припартійних молодіжних організацій, окреслити шляхи подальших досліджень за даною тематикою та розкрити сутність припартійних молодіжних організацій як елементу політичних партій.

Ключові слова: держава; молодь; молодіжні організації; політичні партії; регіони.

For the stable functioning of a political party needed a developed system of wing organizations, one of this organization is youth wing. Understanding of current state of

© Р. С. Савранський, 2017